

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту

В умовах відсічі збройній агресії Російської Федерації та реалізації стратегічного курсу України на приєднання до європейської спільноти та її безпекових структур, Збройним Силам України потрібні підготовлені військові частини (підрозділи), спроможні виконувати завдання із захисту держави, діяти спільно з підрозділами країн — членів НАТО.

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту (далі — Доктрина) є документ, що визначає основи підготовки та виконання завдань за призначенням органами військового управління і військовими частинами (підрозділами) радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України.

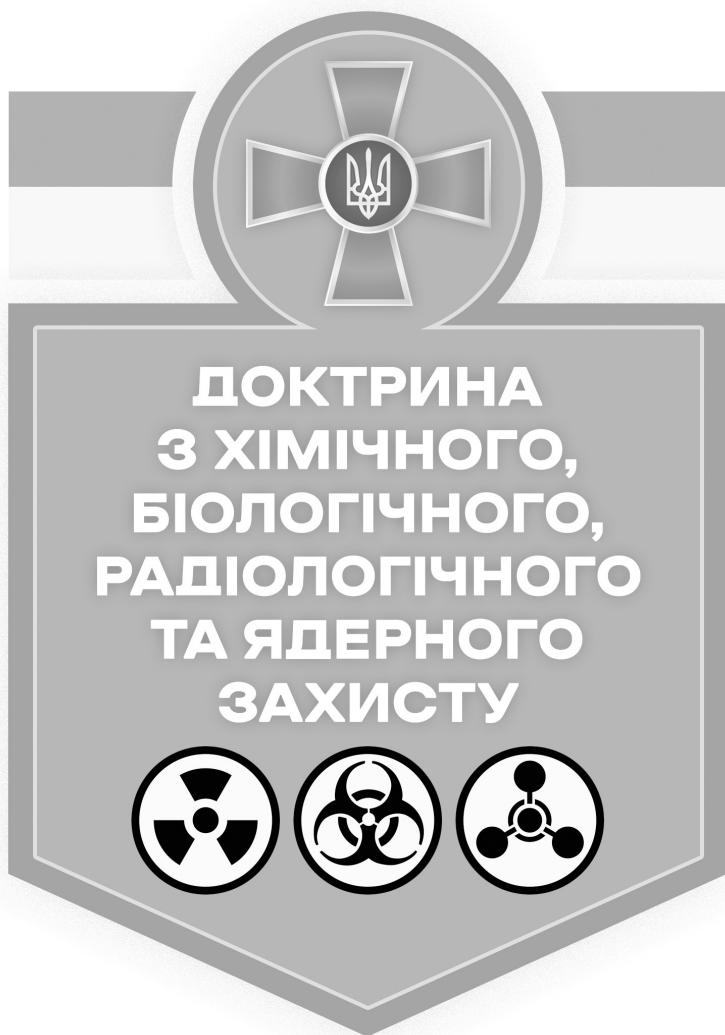
Доктрину розроблено на основі Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави (посилання а).

Доктрина призначена для використання в органах військового управління, вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти) та науково-дослідних установах Збройних Сил України.

Положення, викладені у цій публікації, є визначальними під час виконання військами (силами) завдань ХБРЯ захисту. Водночас Доктрина не є основним керівництвом, її необхідно застосовувати творчо, із урахуванням умов обстановки.

У разі виникнення розбіжностей у тлумаченні змісту цієї Доктрини з військовими публікаціями нижчого рівня ця публікація має перевагу.

Доктрина є підґрунтям для розроблення у видах та окремих родах військ (сил) Збройних Сил України документів з питань ХБРЯ захисту військ (сил) Збройних Сил України.

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2024

УДК 623.936(477)

Д 63

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту. — Д 63 Київ: «Центр учбової літератури», 2024. — 35 с.

ISBN 978-611-01-3339-5

В умовах відсічі збройній агресії Російської Федерації та реалізації стратегічного курсу України на приєднання до європейської спільноти та її безпечних структур, Збройним Силам України потрібні підготовлені військові частини (підрозділи), спроможні виконувати завдання із захисту держави, діяти спільно з підрозділами країн — членів НАТО.

Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту (далі — Доктрина) є документ, що визначає основи підготовки та виконання завдань за призначенням органами військового управління і військовими частинами (підрозділами) радіаційного, хімічного, біологічного захисту Збройних Сил України.

Доктрину розроблено на основі Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави (посилання а).

Доктрина призначена для використання в органах військового управління, вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти) та науково-дослідних установах Збройних Сил України.

Положення, викладені у цій публікації, є визначальними під час виконання військами (силами) завдань ХБРЯ захисту. Водночас Доктрина не є основним керівництвом, її необхідно застосовувати творчо, із урахуванням умов обстановки.

У разі виникнення розбіжностей у тлумаченні змісту цієї Доктрини з військовими публікаціями нижчого рівня ця публікація має перевагу.

Доктрина є підґрунтям для розроблення у видах та окремих родах військ (сил) Збройних Сил України документів з питань ХБРЯ захисту військ (сил) Збройних Сил України.

ISBN 978-611-01-3339-5

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	11
1	ОСНОВИ ХБРЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК (СИЛ)	12
1.1	ХБРЯ загрози	12
1.2	Принципи ХБРЯ захисту	14
1.3	Складові ХБРЯ захисту	14
1.3.1	Запобігання ХБРЯ загрозам	17
1.3.2	Захист від ХБРЯ загроз	17
1.3.3	Відновлення після реалізації ХБРЯ загроз	18
2	ЗАВДАННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ	18
2.1	Оцінювання ХБР обстановки	18
2.2	Підтримання живучості військ (сил) в умовах ХБРЯ зараження	19
2.3	Управління ризиками реалізації ХБРЯ загроз	20
2.4	Посилення захисту військ (сил) із застосуванням аерозолів	20
2.5	Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї	20
3	ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ПРОТИДІЙ ХБРЯ ЗАГРОЗАМ	21
3.1	Основи планування ХБРЯ захисту	21
3.2	Принципи планування ХБРЯ захисту	22
3.3	Виконання заходів ХБРЯ захисту за станами реалізації ХБРЯ загроз	22
3.4	Імовірність виникнення ХБРЯ загроз	24
3.5	Обов'язки органу управління щодо ХБРЯ захисту	26
4	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХБРЯ ЗАХИСТУ	27
4.1	Медичні заходи ХБРЯ захисту	27
4.2	Реагування на реалізацію ХБРЯ загроз	28
4.3	Комплексний збір та аналіз інформації про ХБРЯ об'єкти	28
4.4	Система обміну інформацією про ХБР обстановку	29
4.5	Освіта, навчання, тренування та оцінювання	29
Додатки:		
1	Управління ХБРЯ ризиками	30
2	Розвідувальна підтримка, пов'язана з ХБРЯ захистом для планування ХБРЯ захисту	33
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	35

ВСТУП

Сучасні умови підготовки та ведення операцій (бойових дій), які підтверджені перебігом подій щодо відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях, обумовлюють необхідність створення сучасної системи хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил) Збройних Сил України, яка буде здатна гарантовано виконувати завдання хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту у різних умовах обстановки, забезпечити взаємосумісність зі збройними силами країн-членів НАТО.

Крім того, закріплення у Конституції України курсу на членство в ЄС та НАТО передбачає, після досягнення поставленої мети, участь її Збройних Сил в багатонаціональних операціях, необхідність прийняття спільних рішень та затвердження спільних доктринальних документів, сумісних з політикою, принципами і правилами поведінки, прийнятими в країнах-членах НАТО.

Метою розроблення Доктрини є визначення єдиних концептуальних поглядів щодо функціонування системи хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил) Збройних Сил України під час виконання завдань в операціях (бойових діях).

Доктрина є системою поглядів на роль, місце та завдання органів військового управління та військових частин (підрозділів) радіаційного, хімічного, біологічного захисту під час виконання військами (силами) завдань оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності, а також на принципи та підходи до їх застосування в ході виконання завдань із захисту держави в разі збройної агресії в будь-яких її формах і проявах, зокрема у формі гібридної війни (збройного конфлікту).

Доктрина визначає:

- основи та принципи ХБРЯ захисту військ (сил);
- завдання та заходи ХБРЯ захисту військ (сил);
- спроможності сил і засобів ХБРЯ захисту військ (сил), які зазначені в єдиному Переліку (Каталозі) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони (Р-7.7. “Захист від РХБ та ядерних загроз”) (посилання д).

- основні питання підготовки та виконання заходів хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил);

- порядок управління підпорядкованими військовими частинами (підрозділами) радіаційного, хімічного, біологічного захисту під час виконання завдань за призначенням, порядок планування та питання забезпечення.

Доктрина додатково визначає превентивні дії щодо запобігання розповсюдженню ЗМУ або руйнуванню ХБРЯ небезпечних об'єктів.

У Доктрині враховано вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО, досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) радіаційного, хімічного, біологічного захисту в ході проведення

операції об'єднаних сил під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей).

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
ВКП 7-00(01).01	а. Доктрина підготовки сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18
STANAG 2451 Ed.4 / AJP-3.8 (A)	б. ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR DEFENCE, October 2018 Союзна спільна доктрина з ХБРЯ захисту, видання жовтень 2018
STANAG 2521 Ed.1 / ATP-3.8.1 Vol. I	в. CBRN DEFENCE ON OPERATIONS, January 2010 ХБРЯ Захист в операціях, видання січень 2010
STANAG 2103 Ed.11 / ATP-45 (E)	г. WARNING AND REPORTING AND HAZARD PREDICTION OF CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR INCIDENTS (OPERATORS MANUAL), February 2019 Попередження, звітування та прогнозування загроз інцидентів ХБРЯ характеру (керівництво для персоналу), видання лютий 2019
Функціональна група № 8 “Захист та живучість (PROTECT - P)”, код спроможності 7.7.	д. Єдиний перелік (Каталог) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових сил оборони.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Атрибуція у ХБРЯ середовищі (встановлення справжності) – процес аналізу, що використовує весь можливий спектр джерел інформації для ідентифікації джерела ХБРЯ інциденту (загрози).

Відбір ХБРЯ проб – процес отримання ХБРЯ матеріалів для аналізу, які розповсюджувались в ході ХБРЯ інциденту.

Вибіркове взяття проб та ідентифікація біологічних, хімічних і радіологічних речовин – збір та транспортування матеріалів, що містять хімічні, біологічні та радіоактивні речовини, які збираються для ідентифікації визначенням порядком з метою з'ясування змісту ХБРЯ інциденту.

Виконання режимно-обмежувальних заходів на зараженій території – процес зменшення ризику ураження особового складу в умовах ХБРЯ зараження.

Виявлення та оцінювання ХБР обстановки – процес забезпечення органів військового управління, військ (сил) інформацією про ХБР обстановку на місцевості, у повітрі, морській акваторії для врахування у процесі вироблення замислу та визначення завдань ХБРЯ захисту військ (сил) і включає заходи: ведення радіаційної, хімічної, біологічної розвідки та спостереження; радіаційний і хімічний контроль; збір, узагальнення, обробка та видача інформації про РХБ обстановку.

Вогневе ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї – знищення живої сили противника, бойової легкоброньованої техніки, фортифікаційних та інших споруд.

Зараження – відкладення, поглинання або адсорбція хімічної речовини, біологічного агенту, радіоактивного матеріалу на будь-якому матеріалі.

Зброя масового ураження – узагальнений термін для зброї із нетрадиційними факторами ураження для нанесення масових втрат або значних руйнувань. Уражаючі фактори зброї масового ураження можуть завдавати втрат протягом тривалого часу і викликати сильний морально-психологічний вплив на війська (сили) та населення. До ЗМУ належать: хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна зброя, а також низка видів зброї, які використовують нові фізичні принципи – інфразвукова, ультразвукова, лазерна (променева), етнічна тощо.

Застосування засобів індивідуального та колективного захисту – процес збереження боєздатності військ (сил) і надання можливості діяти в умовах ХБРЯ зараження.

Збір, узагальнення, обробка та видача інформації про ХБР обстановку – процес прогнозування наслідків можливого застосування ЗМУ, руйнування ХБРЯ об'єктів та своєчасного інформування командирів і штабів про них.

Ліквідація наслідків ХБРЯ зараження – комплекс заходів щодо відновлення боєздатності військ (сил) та ХБР обстановки в заражених районах. Ліквідація наслідків ХБРЯ зараження включає такі заходи: проведення спеціальної обробки військ (сил); дезактивація, дегазація, дезінфекція ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд, а також проведення заходів пілопридушення на них.

Маскування розташування (базування), висування та бойових дій військ (окремих елементів), відкритих найбільш важливих ділянок маршрутів та доріг, переправ через водні перешкоди та інших об'єктів від засобів розвідки та наведення (самонаведення) зброї противника – процес аерозольного маскування великих об'єктів, елементи яких розташовані на невеликій відстані один від одного, від розвідки й ударів повітряного противника.

Орган управління ХБРЯ захисту – кваліфікований та досвідчений персонал, який здатний співставляти, об'єднувати та аналізувати ХБРЯ інформацію і дані розвідки, з метою забезпечення оцінювання загрози та прогнозування небезпеки для надання рекомендацій командуванню з питань ХБРЯ захисту.

Осліплення спостережних пунктів, пунктів управління та розрахунків (екіпажів) вогневих засобів противника – процес зниження дальності дії засобів розвідки й наведення зброї противника, виключення або значного зменшення можливостей противника щодо ведення прицільного вогню та вогню з використанням місцевих орієнтирів, а також для позбавлення противника можливості спостереження, ускладнення дій військ противника щодо маневру та висування.

Захист військ (сил) із застосуванням аерозолів – комплекс заходів щодо зниження ефективності наземної та повітряно-космічної розвідки противника та його засобів ураження, а також для введення противника в оману щодо дій військ (сил).

Протидія засобам наземної, повітряної розвідки та системам наведення високоточної зброї противника постановкою екранів – процес приховування своїх військ у районах зосередження та на маршрутах висування з найбільш вірогідного напрямку підльоту літаків противника тільки з одного обраного напрямку.

Радіологічна зброя – вид зброї масового ураження, дія якої заснована на використанні радіонуклідів для ураження особового складу іонізуючим випромінюванням, радіаційного зараження місцевості та поверхонь військових об'єктів. Радіонукліди для радіологічної зброї виділяють із відпрацьованого ядерного палива ядерних реакторів або іншим шляхом. Засобами доставки радіонуклідів до цілі можуть бути авіаційні боєприпаси, генератори аерозолів тощо.

Система автоматичної обробки ХБРЯ даних – система, здатна виконувати всі функції щодо попередження про небезпеку та прогнозування небезпеки.

Система колективного захисту – система, яка забезпечує захист групи осіб у ХБРЯ середовищі, що дозволяє не використовувати засоби індивідуального захисту, або для використання підрозділами, які в певних умовах повинні виконувати свої завдання без безпосереднього використання ХБРЯ захисного одягу в ХБРЯ середовищі (наприклад, медичний персонал та персонал з обслуговування електронного обладнання).

Спеціальна обробка військ (сил) – процес проведення дегазації, дезактивації, дезінфекції озброєння, військової техніки, засобів індивідуального захисту та інших матеріальних засобів.

Токсичні промислові речовини – будь-який токсичний промисловий матеріал, що випускається, зберігається, транспортується або використовується в промислових або комерційних процесах, включаючи токсичні промислові хімікати, токсичні промислові радіологічні та токсичні промислові біологічні продукти.

Управління ХБРЯ ризиками – в ХБРЯ захисті є процесом застосування всіх підготовчих та реагуючих заходів, які спрямовані на зменшення впливу ХБРЯ ризиків шляхом уникнення ураження, контролю за поширенням ХБРЯ небезпеки, контроль та управління радіоактивного знезараження.

Управління ХБРЯ ризиками – процес планування та виконання організаційних заходів, які спрямовані на зменшення впливу ХБРЯ загроз, з урахуванням мети для досягнення оперативного завдання.

Хімічна, біологічна, радіаційна обстановка – складова частина загальної обстановки, сукупність факторів і умов, які склалися або можуть скластися в результаті впливу на війська (сили) та місцевість факторів ураження від застосування ЗМУ і руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів. Радіаційна обстановка характеризується масштабами (просторовими і часовими), дозовим навантаженням і ступенем радіаційного зараження місцевості, акваторії, атмосферного повітря і поверхні об'єкта. Хімічна і біологічна обстановка залежить від засобів, способів і часу застосування противником хімічної і біологічної зброї, виду й концентрації використовуваних рецептур; напрямку та глибини поширення хімічного зараження і біологічного аерозолу в уражаючих концентраціях; розмірів і меж заражених районів; стійкості рецептур і збудників у зовнішньому середовищі; наявності й ефективності засобів індивідуального і колективного захисту; ступеня підготовленості військ (сил) до захисту від цієї зброї тощо.

Хімічна, біологічна, радіаційна розвідка та спостереження – процес виключення раптовості дій противника та своєчасного виявлення ХБРЯ зараження на пунктах управління, маршрутах висунання, шляхах підвозу, евакуації, у районах зосередження та дій військ (сил) для оповіщення військ (сил)

Хімічний і радіаційний контроль – процес отримання даних для оцінки боєздатності військ та визначення необхідного обсягу їх спеціальної обробки, дезактивації та дегазації матеріальних засобів, ділянок місцевості, шляхів та споруд

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний захист військ (сил) – комплекс заходів з планування та виконання завдань, спрямованих на виключення або максимального зменшення втрат військ (сил) під час дій в умовах хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного (далі – ХБРЯ) зараження, посилення їх захисту із застосуванням аерозолів, а також вогневого ураження противника із застосуванням вогнеметної зброї.

Хімічне, біологічне, радіаційне зараження – осадження, поглинання або адсорбція радіоактивного матеріалу, біологічних або хімічних речовин на поверхні озброєння, ділянках місцевості та особовому складі або об'єктах.

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний інцидент - подія, що сталася внаслідок підозри або підтвердження наявності ХБРЯ речовин, що виникають внаслідок наміру їх використання агресором, або після їх навмисного чи випадкового викиду.

Хімічний, біологічний, радіологічний та ядерний зворотній зв'язок – процес, за допомогою якого командири, їхні штаби та розгорнуті війська можуть бути забезпечені своєчасними, скоординованими та точними (експертними) висновками та пропозиціями з питань хімічного, біологічного, радіологічного і ядерного захисту.

Хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна загроза – ризик застосування противником зброї масового ураження або ризик руйнування ХБРЯ небезпечних об'єктів, які можуть призвести до втрат військ (сил).

Хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна зброя – зброя, яка спроектована і виготовлена таким чином, щоб викликати викид хімічної, радіаційної речовини, біологічного агента або генерувати ядерний вибух.

Хімічне, біологічне, радіологічне та ядерне середовище – середовище, в якому існують ХБРЯ загрози або небезпеки.

Книги, які можуть вас зацікавити

Сучасні технології
нейролінгвістичного
програмування

Засоби спостереження
та ведення розвідки

Короткохвильовий
радіозв'язок. Настанова

Управління
радіочастотним
ресурсом. Настанова

Тактичний зв'язок.
Настанова

Супутниковий зв'язок.
Настанова

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)